

SIDE 3: MENINGER

Kronikk og debatt
side 20 og 21

Innovasjonsteori er ingen lære om økonomisk harmoni.

Innovasjon

Erik S. Reinert
KRON OG MYNT

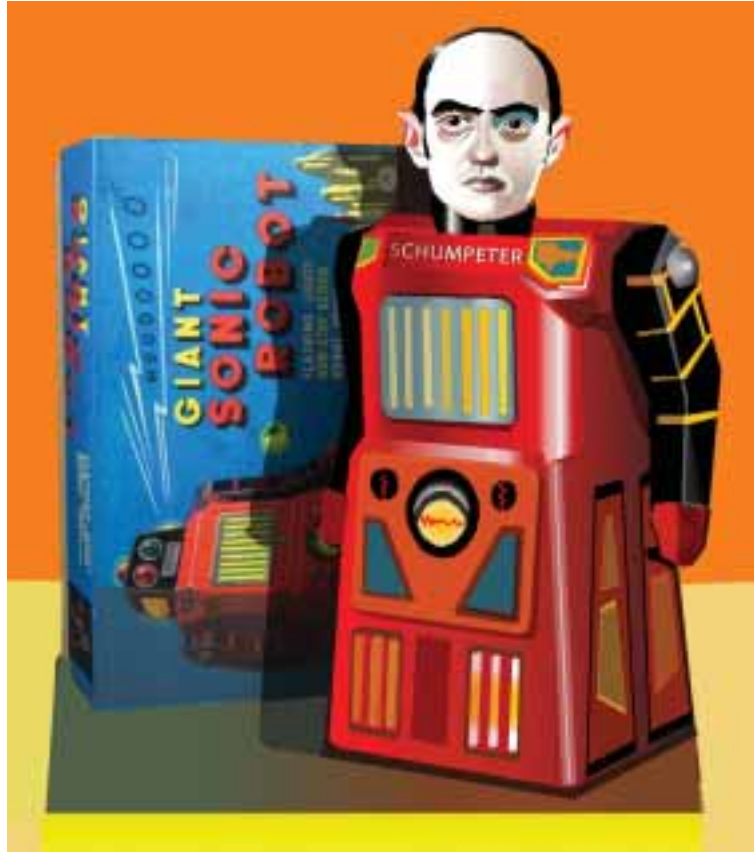
Retten før jul sendte Nærings- og Handelsdepartementet ut en invitasjon til innspill til Norges første Stortingsmelding om innovasjon. Dette er et godt initiativ, men det er viktig at det nye innovasjonsfokus på næringspolitikken ikke blir for overfladisk.

Begrepet innovasjon innebærer automatisk at man trekker inn den østerrikske økonomen Joseph Alois Schumpeter (1883-1950). Det springende punkt i innovasjonsmeldingen og i senere praksis vil bli hvor meget den kommer til å ta med seg av Schumpeter og den tradisjonen han kom fra. I sin mest overfladiske form bringes innovasjon inn i økonomisk diskurs med en enkel «søk og erstatt» operasjon. Man søker ordet «investering» og erstatter det med ordet «innovasjon» og vips, så har man en «innovasjonsteori». Altfor ofte er det dette som skjer: vi får en tynn Schumpeteriansk glasure oppå en massiv nyklassisk kake.

Innovasjon kommer i flere størrelser, små, som en ny episode i en såpeopera, litt større, som en transistor som erstatter radiator og revolusjonerer en industri, eller som helt fundamentale tekno-økonomiske skift der grunnteknologien endrer seg, som fra damp til elektrisitet. Schumpeter så innovasjonene som kapitalismens egentlige drivkraft, ikke kapitalen som i hans teori ville være verdiløs uten innovasjoner som skapte etterspørsel etter kapital.

En økonomisk forståelse der innovasjonene står i sentrum bringer med seg mangfold og heterogenitet. Mulighetene for å innovere er til enhver tid større på noen teknologiområder enn andre, i bronseteknologi i bronsealderen og i dampmekanikk på 1800-tallet. «Mulighetssvinduet» for å kunne innovere og etablere ny virksomhet åpnes og lukkes, slik Carlota Perez uttrykker det. Irland traff innovasjonsbølgen i informasjonsteknologi perfekt og opplevde en kaptapuleffekt i realløningene. Andre land, som Mexico, finner seg innelåst i teknologiske blindgater, nettopp i de aktivitetene der rike land med all sin kapital ikke finner muligheter for innovasjoner. Slike aktiviteter blir «arbeidsintensive», og her kan land lett spesialisere seg på å være fattige.

Et annet viktig element er at effektene av innovasjoner spres i økonomien på ulike måter. Produktinnovasjoner (nye produkter) skaper imperfekt konkurranse og har en tendens til å føre med seg høyere lønninger til produsentlandet. Prosessinnovasjoner (nye måter å produsere gamle produkter på) sprer

ILLUSTRASJON: KNUT LØVÅS KNUGUN@ONLINE.NO

«Kompromisser er nesten dømt til å bli intellektuelle misfostere»

seg oftest som lavere priser til forbrukerne. Fords traktorer og Monsantos frø skapte høye lønninger i disse bedriftene, mens bøndene som tok dem i bruk måtte gi fra seg det meste av produktivitetens gevinsten til forbrukerne. Innovasjon fører derfor ikke nødvendigvis med seg en høyere levestandard, det avhenger ofte av om man befinner seg på produksjons-siden eller på forbrukersiden. Informasjonsteknologien har endret mange bransjer. Priser og inntjeningsvev på hoteller i Venezia og på Costa del Sol har falt; det samme har reallønninger for den gjennomsnittlige flyvertinne.

Schumpeters «kreative ødeleggelse», en ny teknologi ødelegger en gammel, har en klar geografisk dimensjon. Den industrielle revolusjon skapte arbeidsplasser i Manchester, samtidig som – slik Marx siterer den engelske guvernøren – Indias sletter var hvite av knoklene til bomullsveverne som til da hadde forsynt verdensmarkedet med bomullsstoff. Innovasjonsteori er ingen lære om økonomisk harmoni.

At ulike bransjer innoverer på ulike vis kompliserer bildet. Farmasøytisk industri innoverer gjennom egen forskning, mens trykkeribransjen innoverer gjennom å kjøpe maskiner der maskin-

leverandørens forskning er inkorporert. Overfor dette mangfoldet er «næringsnøytralitet» umulig: en hvilken som helst politikk vil treffe ulike aktører ulikt. Det målet vi derfor bør stille for næringspolitikken er at den bør være «innovasjonsmåte-nøytral», den bør helst likestille ulike måter å innovere på.

Tar vi Schumpeter og den tradisjon han kom fra på alvor dukker det opp fundamentale konflikter med økonomisk standardteori. Dagens standardteori har likevekten i sentrum. Schumpeters teori har innovasjonen og menneskene som bryter den økonomiske likevekten i sentrum. Standardteorien er «bare en måte å tenke på, faktisk viten finnes ikke» som Victor Norman sier det. Schumpeters teorier var et produkt av den tyske historiske skolen, der faktisk viten var selve byggeklossene i teorien. Konfliktpotensialet er stort mellom en teori med likevekt som kjerne, uten faktisk viten, og alternativet der det motsatte, det som bryter likevekten og faktisk viten, danner kjernen. Som i konflikten mellom en teori som sier jorden er flat og en som hevder den er rund: kompromisser er nesten dømt til å bli intellektuelle misfostere.

Erik S. Reinert, siviløkonom/sosialøkonom og seniorrådgiver i Norsk Institutt for Strategiske Studier (NORISS). ESR@nifo.no

Økonomene Peder Martin Lysestøl, Erik S. Reinert og Heikki Holmås skriver torsdager i Klassekampen. Radikalt økonominettverk finner du på www.okonominettverket.no.

PÅ TEPPE

Symbolisk

Det er en tydelig symbolikk i skiftet av leder for Aps valgkomite, slik en leser ser det:

Han som ledet kommisjonen som skulle ødelegge pensjonsordningene, er satt inn i stedet for hu som fikk bremsert litt.

Fremragende

Vi nevnte i går professor Odd Nordhaug, som i Bergens Tidende har avslørt at bilaget i ledtog med Dagsavisen driver kampanje for Gerd-Liv

Kyndig

Valla på grunn av hennes fortid i KUL.

Samme Nordhaug skriver med kledelig beskjedenhet i sin cv (sju sider med vedlegg) at han behersker engelsk **fremragende skriftlig og muntlig.**

Det er formodentlig derfor han doper om bilagets Jon Hustad til **John.**

I skuddet

NRK-veteranen Kjell Kristian Rike må trolig stå over

One to go

VM i skiskyting på grunn av lungebetennelse. Dersom Jon Herwig Carlensen nå kunne pådra seg en overkommelig influensa (en gang må vel stemmen rykke), kan tv-seriene se mesterskapet trøsting i møte.

Spredt

Bilaget kunne mandag fortelle at **det bor 1,4 mennesker i Gaza.**

Det blir mye bråk pr person.

Naturlig

Organisasjonssekretær Tom Henning Larsen i Seniorsaken reflekterer i Afteposten over livet og døden:

– Alle skal dø, det er like naturlig som å få barn.

Ja, minst.